

Chag Ha'Emunah:
Does the Obligation of Faith
Leave Room for Doubt?

Source Sheets
Rabbi Efrem Goldberg
reg@brsonline.org

(ישיבת גורן) 10:7

RAMBAM (MISHNE TORAH) פרק ראשון

פרק ראשון

א יסוד היסודות ועמוד החכמות - לידע שיש שם מצוי ראשון, והוא ממציא כל נמצא. וכל הנמצאים, משמים וארץ ומה שביניהם, לא נמצאו אלא מאמתת המצאו.

CHAPTER ONE

1. The foundation of all foundations and the pillar of wisdom is to know that there is a Primary Being who brought into being all existence. All the beings of the heavens, the earth, and what is between them came into existence only from the truth of His being.

RAMBAM - (פרק) סדר הגמ' 113

היסוד הראשון

להאמין מציאות הבורא - והוא: שיש-שם, נמצא "שם" בכל-דרכי המציאות. הוא עלת" מציאות הנמצאים כלם; בו קיום מציאותם וממנו קיומם. ואל יעלה על-הלב העדר מציאותו, כי בהעדר מציאותו - נתבטלה מציאות כל-הנמצאים ולא נשאר, נמצא "שתתקים מציאותו". ואם יעלה על לבנו העדר הנמצאים כלם זולתו - לא תבטל מציאות השם יתברך ולא תגרע". (ואין האחדות והאדנות אלא לו לבדו, יתברך שמו")

א (כבא מציעא נח.) ב שם לואי לגנאי ג (ירושלמי חגיגה פ"ב. ה"א.) ד פה המקום היותר מתאים מכל החיבורים האחרים. ה העיקר. ו התיבה "להאמין" אינה במקור הערבי הוצאת הולצר. ובתרגום העברי הוצאת הנ"ל מוקפת היא בסוגרים - מפני שרובנו ז"ל לא היה עיקר זה דבר שבאמונה. אלא דבר מושכל שהוכח באותות ומופתים. אנחנו לא היקמנוהו - מפני שרבים מחכמי ישראל ביארו את "אני מאמין באמונה שלמה" מלשון אמונה אומן (ישעיה כה, א) ומלשון חכמינו: האמת דברים (שבועות לו.). ופירושו: אני משוכנע ויודע ידיעה נאמנה. ז כלומר: במציאות שאין כמוה: מציאות שאינה מותנה ותלויה באחרים; מציאות שאינה מוגבלת לא במקום - שהרי, הוא מקומו של עולם ואין העולם מקומו" (בראשית רבה סח, ח'; ילק"ש קיג); ולא בזמן - שהוא בלי ראשית ובלי תכלית. ח סיבת מציאותם, ואלמלא הוא - לא היה שיר, נמצא" בעולם. ט שהוא גם מקיים ומחיה את כלם (יסודי התורה הלכה א.). י כי באין סיבה ועילה - אין מסובב ועלול ייחול מהיות ולא יחסר מאוכה (שם. ה"ג). יי הפיסקה המובי במקור הערבי וגם מפסיקה את הענין.

Mitzvah 1

To believe in the Divinity - to believe that there is a Cause and a Reason which is the Maker of all the creations, as the Exalted One has said (Exodus 20:2, Deuteronomy 5:6): "I am the L-rd your G-d." And our sages have stated (Makkoth 23a): "Six hundred and thirteen mitzvot were stated to Moses on Sinai. Whence is this derived? (Deuteronomy 33:4): 'Torah was commanded to us by Moses.'" That is, the numerical equivalent [gematria] of Torah is 613. They then ask: "But is this the gematria of Torah? Is it not 611?" And they answer: "'I am the L-rd your G-d' and 'You shall not have any other gods before Me' were heard from the mouth of the Omnipotent One." It is clear, then, that "I am the L-rd your G-d" is included in the 613 mitzvot, and it is the commandment to believe, as we have explained.

to believe that the world has one God, who brought all existence into being; by His power and His will does everything come about—all that was, that is, and that will be for time eternal; and that He brought us out from the land of Egypt and gave us the Torah. For it is stated at the beginning of the giving of the Torah [at Mount Sinai], *I am the Lord your God who brought you out of the land of Egypt, out of the house of bondage* (Exodus 20: 2);¹ and its meaning is as if He said, "You shall know and believe that the world has a God"; for the word "I" implies [His very real] existence. And when He said, "who brought you out," etc. He meant that "your heart should not be led astray to take the matter of your emergence (liberation) from the slavery of Egypt and the plagues [that afflicted] the Egyptians [as something that happened] by way of chance. Know rather that it is I who took you out through [My] desire and watchful care"—as He had promised our Patriarchs, Abraham, Isaac and Jacob.

The root purpose of this precept needs no explanation. It is a known matter, apparent to all, that this belief is the foundation of the religion; whoever would not believe in it denies the main principle [of the one God in our faith], and he has no portion or merit within Jewry.

The substance of this faith is that a person should determine in his mind that this is the truth, and nothing else of any sort is possible instead. And should it be questioned, let him answer every questioner that this he believes in his heart and will never acknowledge anything else in its stead, even if others should purpose to kill him [for it]. For all this strengthens and sets the heart's belief firmly, when one transforms the potential [of faith] into something actual, i.e. when he affirms with the words of his mouth what his heart has decided. Then if he should merit to rise in levels of wisdom so that with his heart he understands and with his eyes he sees, by clearcut proof, that this belief which he holds is absolutely true—it could not be otherwise—then he shall have fulfilled this *mitzvah* in the very best way.

The laws of this precept are, for example, that it is incumbent upon us to believe about Him that all ability, all grandeur, power and splendor, all eminence, all blessing, all existence—are through Him; and we have neither the power nor the intelligence to conceive and relate His greatness and benevolence; for on account of His immense degree of eminence and glory He can be apperceived by none but Himself alone.² [It is for us] to ascribe to him, with all our ability, no shortcoming whatsoever and nothing which is in any way the opposite of total perfection and total excellence.³ Then there are those matters which derive from it, such as to know that He is immanent, wholly perfect, without any body or physical power of a body: for physical bodies are ultimately subject to deficiencies and shortcomings, while He (be He blessed) is not subject to any kind of deficiency or shortcoming whatever, as we stated. [These] and many other concepts which were expressed on this theme are all explained in the works of those learned in the wisdom of the Divinity. Fortunate are those who attain this [wisdom], for then they will fulfill this *mitzvah* thoroughly.

It is in force in every place, at every time, for both man and woman. Anyone who transgresses it has no portion or merit with the people Israel, as we have stated. This is one of the precepts for which there is no set time, since all the days of a man's life he is required to live with this concept.

וַיִּשְׁמַע יְהוָה

יְשׁוּבָה שֶׁל מִצְוֹת עֲשֵׂה וְיִדְּ מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה

[מִצְוֹת הָאֱמִנָה בְּמִצְיֹאת הַשָּׁם יִתְבָּרַךְ]

כה לְהֵאֱמִין שֵׁשׁ לְעוֹלָם אֱלֹהִים אֶחָד שֶׁהַמְצִיא כָּל הַנִּמְצָא, וּמַלְכוּת וְחֻפְצוֹ הֵיחָד כָּל מֵה שֶׁהוּא, וְשִׁהִיָּה וְשִׁהִיָּה לְעַד עַד, וְכִי הוּא הוֹצִיאָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וְנָתַן לָנוּ אֶת הַתּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר בְּתַחֲלַת נְתִינַת הַתּוֹרָה: אֲנֹכִי יי אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וְגו'. וּפְרוּשׁוֹ כְּאֵלֹהֵי אֱמֶר, "תִּדְרְעוּ וְתֵאֱמִינוּ שֵׁשׁ לְעוֹלָם אֱלֹהִים", כִּי מֵלֵת אֲנֹכִי תוֹרָה עַל הַמְצִיאוֹת. וְאֲשֶׁר אָמַר "אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ" וְכוּלֵי לֹמַר שֶׁלֹּא יִפְתָּה לְבַבְכֶם לְקַחַת עֵינֵי צִאתְכֶם מֵעֲבֹדוֹת מִצְרַיִם וּמַכּוֹת הַמִּצְרַיִם דֶּרֶךְ מִקְרָה, אֲלֵא דַעוּ שֶׁאֲנֹכִי שֶׁהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם בְּחַפְזָא וּבְהִשָּׁנָה, כְּמוֹ שֶׁהִבְטִיחַ לְאַבְרָהָם וְיִצְחָק וְיַעֲקֹב.

שֶׁרֶשׁ מִצְוָה זוֹ אֵין צְרִיךְ בְּאוּר, דְּדוּע הַדְּבָר וְנִגְלָה לְכָל כִּי הָאֱמִנָה הוּא יְסוֹד הַדִּת, וְאֲשֶׁר לֹא יֵאֱמִין בָּהּ כּוֹפֵר בְּעֵקֶר וְאֵין לוֹ חֵלֶק וְזִכּוּת עִם יִשְׂרָאֵל. וְעֵינֵי הָאֱמִנָה הוּא שִׁיבְעֵי בְּנִפְשׁוֹ שֶׁהָאֱמִת כֵּן וְשֵׁאִי אֶפְשֶׁר חֲלוּף זֶה בְּשׁוּם פְּנִים. וְאִם יִשְׁאֵל עָלָיו, יִשִּׁיב לְכָל שׁוֹאֵל שֶׁזֶה יֵאֱמִין לְבוֹ וְלֹא יוֹדֵה בְּחֲלוּף זֶה אֶפְלוֹ יֵאֱמָרוּ לְהַרְגוֹ, שֶׁכָּל זֶה מְחֻזָּק וְקוֹבֵעַ הָאֱמִת הַלֵּב בְּשִׁמּוּצֵי הַדְּבָר מִן הַכַּח אֶל הַפַּעַל, רְצוּנֵי לֹמַר כְּשִׁיבְעֵי בְּדַבְרֵי פִּי מֵה שֶׁלְּבוֹ גּוֹמֵר. וְאִם יִזְכֶּה לְעִלּוֹת בְּמַעֲלוֹת הַחֻכְמָה וּלְבָבוֹ יִבִּין וּיִבְעִינֵי וְיֵאֱמָר כְּמוֹפֵת נִחְתָּךְ שֶׁהָאֱמִנָה הוּא אֱמִת וְזֶה הָאֱמִין אֱמִת וְכָרוּר, אֵי אֶפְשֶׁר לְהֵיחָד דְּבָר בְּלִתי זֶה, אִזּוֹ יִקְרָם מִצְוֹת עֲשֵׂה זֶה מִצְוָה מִן הַמְּבַחֵר.

דִּינֵי מִצְוָה זוֹ, כְּגוֹן מֵה שֶׁמְחַיֵּב עָלֵינוּ לְהֵאֱמִין עָלָיו שֶׁכָּל הַיְכָלֹת וְכָל הַגְּדֵלָה וְהַגְּבוּרָה וְהַתְּפָאֲרָה וְכָל הַהוֹד וְכָל הַבְּרָכָה וְכָל הַקְּדוּשָׁה בּוֹ, וְשֵׁאִין בְּנוֹ כַח וְשֶׁכָּל לְהַשִּׁיג וּלְהַגִּיד דְּגָלוֹ וְטוֹבוֹ, כִּי לְרַב מַעֲלָתוֹ וְהוֹדוֹ לֹא יִשָּׁג רַק לְעֲצָמוֹ, וְלִשְׁלָל מִמֶּנּוּ כָּל כַּחַתּוֹן כָּל חֲסָרוֹן וְכָל מֵה שֶׁהוּא הַפֶּךְ כָּל שְׁלֵמוֹת וְכָל מַעֲלָה, וְהַעֲנִינֵים הַיּוֹצֵאִים מִזֶּה כְּגוֹן לְדַעַת שֶׁהוּא נִמְצָא, שְׁלֵם, בְּלִתי גּוֹף וְלֹא כַח בְּגוֹף, כִּי הַגּוֹפִים יִשְׁיָגוּם הַחֲסָרוֹנוֹת, וְהוּא בְּרוּךְ הוּא לֹא יִשְׁיָגוּ מִן מִינֵי הַחֲסָרוֹן, כְּמוֹ שֶׁאֲמַרְנוּ: וְשֵׁאֵר דְּבָרִים רַבִּים הַנִּמְצָאִים בְּעֵינֵינוּ זֶה, כֵּלִם מְבֹאֲרִים בְּסִפְרֵי יוֹדְעֵי תְּכֻמַת הָאֱלֹהוֹת. אֲשֶׁרֵי הַזֹּכִים אֵלֵיךְ כִּי אִזּוֹ יִקְרָמוּ מִצְוָה זוֹ עַל בְּרִיתָה.

וְנִזְהָגַת בְּכָל מְקוֹם וּבְכָל זְמַן בְּזִכְרוֹת וּבְזִכְרוֹת. וְעוֹבֵר עָלֶיךָ אֵין לוֹ חֵלֶק וְזִכּוּת עִם יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁאֲמַרְנוּ. וְזֹאת מִן הַמִּצְוֹת שֵׁאִין לָהֶם זְמַן דְּדוּע שֶׁכָּל יְמֵי הָאָדָם חַיִּב לְחִיּוֹת בְּמַחְשָׁבָה זוֹ.

VASSERMAN (1874 - 1941)

פ. ר. מלמן (4) קולקטור

אדם על מורה שעות שנעשה מעצמו. הלא למשוגע יחשב האדם כן. וכל דברים אלו נמצא במדרש: מעשה שבא מין אחד לרבי עקיבא. אפי' לו המין לר"ע, מי ברא את העולם? אמר לו ר"ע: הקב"ה. אמר המין: הראני דברי ברור. אמר לו ר"ע: מי ארג את בגדך? אמר המין: אורג. אמר לו ר"ע: הראני דבר ברור. וכלשון הזה אמר ר"ע לתלמידיו, כשם שהטלית מעידה על האורג והדלת מעידה על הנגה והבית מעיד על הכנף, כך העולם מעיד על הקב"ה שבראו. עכ"ל המדרש. ואם נצייר, שיוולד אדם בדעת שלימה, חיך משעת הולדו, הנה לא נוכל להשיג את גודל השתוממותו בראותו פוזאום את השמים וצבאם. הנציץ וכל אשר עליה. וכאשר נבקש את האיש הזה, להשריב על שאילתנו, אם העולם אשר הוא רואה עתה בפנים הראשונה נעשה מאליה, בלי שום כוונה או שנעשה ע"י בורא חכם, הנה כאשר יתבונן בדעתו ישיב בלי שום ספק, שהדבר נעשה בחכמה נפלאה ובסדר נעלה מאד. ומבואר בכתוב: השמים מספרים כבוד וגו' מבשרי אמוה וגו' וא"כ הדבר תמה ונפלא מאד לחיפון. איך נואלו פילוסופים גדולים לומר שהעולם נעשה במקרה. ו. ומתרון הרידה מצינו בתורה"ק. המגלה לנו כל סתום, והוא הכתוב: "לא תקח שוחד כי השוחד יעור עיני חכמים", ושיעור שוחד עפ"י ד"ת הוא בשוב פרנסה, כמו גזל וריבית וכו', והל"ת הזאת ואמרה על כל אדם וגם חכם מכל אדם וצדיק כמשה רבינו, אם יצויר, שיקח שוחד פרנסה. יתעורר עיני שכלו ולא יוכל לדון דין צדק. ובהשקפה ראשונה הוא דבר תימה לומר: ע"י משה ואהרן טבשטיל הנאה כל דהו, שהיה להם מבצל דין אחי. נשתנית דעתם ודנו דין שקר. אבל הרי התורה העידה לנו שכן הוא ועדות ה' נאמנה. וע"כ צ"ל, שהוא חוק הטבע בבחנת נפש האדם. כי הרצון ישפיע על השכל, ומובן שהשכל לפי ערך הרצון ולפי ערך השכל, כי רצון קטן ישפיע על שכל גדול רק מעט, ועל שכל קטן ישפיע יותר, ורצון גדול ישפיע עוד יותר, אבל פשוט כלא כיום אי אפשר, וגם הרצון היותר קטן יוכל לחטות אי"ה נטיה, גם את השכל היותר גדול, ומצינו ברי"ל פ' שני דיני גירות, שע"י הנאה כל דהו

הפילוסופים היותר גדולים כמו אריסטו אשר הרמב"ם העיד עליה ששכלו הוא למטה מנבואה. ור"ל שלבד הנבואה ורה"ק לא היה חכם גדול כמותו בעולם. ומ"מ לא עמדה לו הכמות להשיג אמנה אמתית. וא"כ איך אפשר שתורה"ק תחייב את כל התנוקות ששיגו בדעתם הפעוטה יותר מאריסטו, וידוע שאין הקב"ה בא בטרוניה עם ברייתו. ד. ועוד, הנה בני נח נצטוו על שבע מצות, וכאשר אינם מקיימין אותן בודאי יענשו ע"י לעניד לבא. והנה נצייר בדעתנו, כן נח, אשר כל ימיו היה שכור ורועה בעלי חיים, וכאשר יובא לבי"ד של מעלה וידונו אותו לגיהנם על שלא קיים שבע מצות, הלא יצעק מנין היה לי לידע שאני מצווה בשבע מצות. ולכאורה טענתו צודקת מאד ובכ"ז יצא חייב בדינו, וכל הדברים האלה צריכין ביאור.

מאמר על אמונה
המינות היא מקלוקל הדעת והשכל, ומקום משכן הדעת באדם סיבת בראש ולא בלב, וא"כ היה ראוי להודיר, לא תתרו אחרי דעתכם וראשכם, ובאמת מצינו במקראות פעמים הרבה יחוס התכמה ללב, כמו, "לבי ראה הרבה חכמה", "חכם לב יקח מצות", וצריך ביאור איזה שיכות יש להחכמה אל הלב.

ב. ומתב הרמב"ם בספר המצות: מצוה ראשונה לידע ולהאמין בהקב"ה וכו' עיי"ש. וצריך להבין איך שייך מצוה להאמין? בשלמא ההובת האברים שייך מצוה לעשות או שלא לעשות, שזה הוא ביד האדם ותלוי ברצונו אם לעשות או לחזול, אבל האמונה בש"ית ובתורתו היא מידי דממילא. ומ"מ אם יש לו האמונה הזאת, איך צורך לצוותו שיאמין ואם ח"ו נכרתה האמונה מלבו, אין בידו להשיגה ולכאורה הוא אנוס גמור בה דליביה אונסיה. וממשפטי החורה אנו רואין דעון הכפירה המור מאז יורה מעובד ע"י, שהרי העובד עכ"ם צריך לדון בב"ד ע"י עדים והתראה, והכופרים מורדין ולא מעלין בכל מקום ובכל זמן ואין צריך התראה ולא דין סתמדין. וכן לענין המאמין ע"י ומוסר נפשו עליה או המקריב בנו למוקד, בהשקפה ראשונה ראוי לדון כאנוס, שהרי אמונתו בע"י חזקה כ"כ עד שהוא מקריב לה את בנו ומתראוי שידא עונשו קל מסתם עובר עבירה המאמין בה, ואילו בחורה. מצינו להיפך, כי עון ע"י תמור מאד, וכבר כתב הרמב"ם, כי לא מצינו בחורה לשון קנאה רק בע"י. קנא ונוקם.

ג. ועוד, דכיון והאמונה היא מכלל המצות, אשר כל ישראל חייבין בה חיפה משנהיגעו לכלל גדלות. דהיינו חינוך בן י"ג שנה וחינוקת בת י"ב שנה, והנה יודע כי בענין האמונה בפשלו

השגיעה להם מאדם הרגישו תיכף נטיה בשכלם לומר מאי טעמי הכי, וכי ואמרו ע"ז. תיפח רוחם של מקבלי שוטה, עי"ש דברי"ג נפלאים מאד. והשתא נחוי אנן, אם ר"ל, שהיו כמלאכים ברוחב דעתם ובמידותיהם הקדושות, פעלה עליהם קבלת הנאה כל שהוא להטות שכלם. כ"ש אנשים המשקיעים בחזות עוה"ז, אשר הליצה"ר משחד אותם ואומר להם, הרי לפניך עולם של הפקר ועשה מה שילבך חפץ, עד כמה יש כח בנגיעה הגסה הזאת לעור עיני שכי"ג. כי בדבר שהאדם משוהה, לא יוכל להכיר את האמת אם היא נגד רצונותיו והוא כמו שיכור לדבר זה ואף ההכם היותר גדול לא תעמוד לו חכמתו, בשעה שהוא שיכור, ומעתה אין תימה מהפילוסופים שספרו בידוש העולם, כי כפי גדול שכלם עוד גדלו יותר ויותר מאותיהם להנאות עוה"ז, ושוחח כזה יש בכחו להטות דעת אדם. לומר, כי שחי פעמים שנים אינו ארבע, אלא חמש. ואין כח שכי"ג האדם להכיר את האמת, בלתי אם אינו משוחד בדבר שהוא דן עליו, אבל אם הכרת האמת היא נגד רצונותיו של אדם, אין כח להשכל, גם היותר גדול, להאיר את עיני האדם.

ו. הוצא מזה, כי יסודי האמונה מצד עצמם הם פשוטים ומוכרחים לכל אדם שאיננו בכלל שוטה, אשר אי אפשר להסתפק באמתותם, אמנם רק בתנאי, שלא יתא האדם משוחד, היינו שיחא תפשי מתאות עוה"ז ומרצונותיו, וא"כ ירבת המיות והכפירה אין מקורה בקילקול השכל מצד עצמו, כי אם מפני רצונו לחאותיו, הנטה ומעור את שכלו, ומעתה מובן היטב מה שהזכירה חז"ל, ולא חתרו אזורי לבבכם, זו מינות, היינו שהאדם מוזהר להנניע ולשעבד את רצונותיו, כדי שיהא השכל תפשי מנסיות הדין, וממלא יכיר את האמת המוכרות לכל בן דעת, שהקב"ה ברא את העולם, כמאמר רבי עקיבא, שהעולם מעיד על הקב"ה שבראו, הכפירה אין לה שום מקום בשכל האדם, כי אם ברצונותיו ותאוותיו, ואילו לא היגיע תאוותיו למדרגה גסה, לא היה אפשר, בשום אופן, ליבא לדין טעות של כפירה או עי"ז, ע"כ גדול עונו מנשוא, שהנביר תאוותיו על שכלו כ"כ עד שלא יכיר אמת פשוטה כזאת, והמנייה

האמוני, היינו שלא יגביר תאוותיו על שכלו וממלא תבוא האמונה בחכמה, ואין צורך להשתדל להשיג אמונה, אלא להסיר את הגורמים להפסידה, והיא תבא מאליה. וגם בן נח גם השכל מי"מ יש כח דעתו להכיר, כי העולם מעיד על הקב"ה שבראו, וזה פשוט מאוד, כי כל פעולה הנעשית ע"ז בן דעת, יש לה איוו תכלית, וכיון שהבריא נמצאת ע"ז ממציא יח"ש, בודאי יש לה תכלית, ולא יוכל השיכור להצטרק ולומר, שהיה סבור, כי תכלית בריאת שמים וארץ הייתה כדי לשתות יי"ש ולהשתכר, וע"כ דבר פשוט, כי תכלית כל הנבראים כולם היא לעשות רצון קונם, וא"כ שהיה לו להכיר, שוה היא תכלית ביאתו לעולם לעשות רצון קונם, היה חייב לחקור ולדרוש מהו רצון ה', וע"ז ראוי לעינש כמאמרם, בן נח נהרג, שהיה לו ללמוד ולא למד, וזה ג"כ טעם חומר העונש לעון עי"ז, כי אילו היה שכל האדם תפשי מרצונו, לא היה אפשר לו לנעות אחרי עכ"ם, והאמונה בעי"ז הגיעה לו מפני חזק תאוותיו לעשות כל תועבה, בדרך עובדי עי"ז וכמאמרם, לא עבדו ישראל עי"ז אלא כדי להחיר להם עריות בפרהסיא.

ח. ואמרים, שהאון בעל התמינם נשאל מאחד מחכמי הגוים, הרי כתוב בתורה אחרי רבים להטות ואתם המעט מכל העמים וא"כ למה לא תקבלו אמונתינו? והשיב לו הגאון, כי דין רוב לא נאמר אלא בספק ולא בודאי, כגון בתשע תנויות מוכרות בשר שחוטת, ואחת מוכרת בשר בבליה, ונמצא בשר ואינו ניכר, הלך אחר הרוב, אבל אם החתיכה ניכרת שהוא מהמיעוט, לא מהני רובא, וכן אנתנו, אין לנו ספק באמתות אמונתנו ולא יוכל הרוב להעבירנו מדעתנו, והתירוץ הזה אמת וברור, אבל לפי המבואר למעלה בלאו הכי אין בקום לשאלה זו, דהכתוב אחרי רבים להטות נאמר בדינינו, שהן כילו כשרין לדין, שאינו נוגעין, אבל אם רוב הדינין הן נוגעין ומיעוטן אינו נוגעין, בזה שומעין להמיעוט, ובעניי אמונה ודת אי אפשר לאדם להכיר את האמת, רק אם יהיה תפשי מכל תאוות עוה"ז, ואנשים כאלו אינו נמצאים כלל בשום אומה ולשוו, רק אצל חכמי ישראל הקדושים כמלאכי אלקים, ואף הם היו אצל

חכמי האומות, באיתו זמן, אנשים הנקיים מתאוות עוה"ז, אבל הם מיעוטא דמיעוטא נגד חז"ל הקדושים, אשר היו לאלפים ולרבבות, כמאמרם, שהיו נביאים בישראל כפלים כיוצאי מצרים, אלא שנבואה שלא הוצרכה לדורות לא נכתבה, וכן לאחריהם, בדרות התנאים ואמוראים, וא"כ מדין הזה בעצמו — אחרי רבים להטות — נמצא, שאנו חייבין לשמוע לקבלתנו מרז"ל, אשר רק הם היו כשרין לדון בעניי אמונה, בהיות שכלם תפשי משום נטית רצון כל שהוא, והשאלה הזאת, דומה למי שעובר על בית משתה יי"ש ושמה נמצאים מאה שיכורים, המתגוללים באשפה והם ישאלוהו, הלא אנתו מאה אנשים ואתה איש אחד למה לא תעשה כמונו? כן בדבר הזה, זולת חכמי ישראל, כל העולם המה שיכורים מהאומותיהם, כמאמרם, אין לך בן חורין, אלא מי שעוסק בתורה, כי בלי עסק התורה, אי אפשר לשום אדם להשתחרר מצירו הרע, המטה את שכלו לרצונותיו.

ט. ומתעיקר הראשון — האמונה בה' — יוצאה תולדה מוכרתה העיקר השני, תורה מן השמים, כי אחרי שתכלית כל הנבראים, לעשות רצון קונם, וזה פשוט, כי אין כח בשכל האדם להיות יודע דעת עליון ולהשיג מהו רצון השכי"ת, ואם לא יודיע הקב"ה מהו רצונו, נשארה הבריא בלי שום תכלית, כי איך אפשר לאדם לעשות רצון השכי"ת, אם לא ידע מהו רצונו? וא"כ הזכיר מוכרת בהכרח גמור, שהקב"ה הודיע ויגלה לבני אדם, מהו תפשו ורצונו מהם ע"י התגלות שכינתו בעולם, וזו היא תורה מן השמים, ומה מוכרת ג"כ האמונה בביאת המשיח, כי אחרי שידענו בבירור גמור, שכל הנמצאים נבראו לעשות רצונו יח"ש, ואנו רואים בכל העולם היפך מזה, כי כל בני אדם שקועים וטובעים בים התאוות, ואין משכיל דורש אלקים, כמאמר הכתוב, והדבר ברור, שבשביל בני אדם כאלו לא היה כדאי לברוא שמים וארץ, ובהכרח צ"ל שיתקיים הכתוב, ונגלה כבוד ה' והיה ה' למלך על כל הארץ, אמן ואמן.

descendants of the biblical Children of Israel." And so he summoned a Jewish sage, and asked him about his faith.

11 The Rabbi said to him: "We believe in the God of Abraham, Isaac, and Jacob, Who took the Jews out of Egypt with great wonders and miracles, Who sustained them in the desert, and Who gave them the land of Canaan as their inheritance after He split both the Red Sea³² and the Jordan River³³ with great miracles. This God sent Moses to give His Torah, and later thousands of prophets throughout history who exhorted the populace to follow the Torah, and who taught about the great reward for those who observe it and the arduous punishment for those who violate it.

12 "We believe in everything that is written in the Torah, which is a massive amount of information."

13 Said the Kuzari: "I was correct in my original resolve not to ask a Jew, because I knew that Jews have lost their connection to their past and have no depth of wisdom. This is no doubt a result of their history of destitution and misery, which has left them without any positive characteristics. You, Jew, should have said that you believe in a Creator, Who organizes and oversees the universe, and Who created you and sustains you, and other such ideas that are universal to all religions. Those ideas are the real reasons to pursue truth and emulate the Creator's righteousness and wisdom, [and not the specific miracles that you mentioned that happened during isolated periods]."

14 The Rabbi responded: "What you are referring to is religion arrived at through logic and analysis. [But because it is arrived at through these means,] it is subject to much ambiguity. That is why when you ask philosophers their opinion about religion, you find that they are unable to agree on one proper routine of conduct³⁴ or on one philosophy.³⁵ This is because philosophers base their religion on logi-

32. Exodus 14.

33. Joshua 3.

34. For example, one camp of philosophers may believe that kindness to others is the most important conduct. Others may feel that asceticism is most important, and so on (O.N.).

35. We find, for example, that Plato and his camp believed in a primordial matter, in contrast to Aristotle's belief in eternal existence. See par. 67.

cal arguments, some of which are based on absolute fact, others [that are not proven but] that seem reasonable, and others that are not even intellectually satisfying, let alone based on fact. [I, on the other hand, speak of tangible events as the basis of our religion.]"

14 The Kuzari said: "Your words make more sense now than when you began speaking. I would like to continue this conversation."

15 The Rabbi said: "To the contrary—my opening words are the greatest proof to my religion, and moreover, they require no additional demonstrations or proofs!"

16 Asked the Kuzari: "How so?"

17 The Rabbi answered: "If you give me permission to preface my words, I will gladly explain. I think these introductory remarks are necessary since my words seem a burden to you and are being easily dismissed."

18 The Kuzari said: "State your introductory remarks and I will listen."

19 The Rabbi said: "Let us say you were told that we have evidence that the king of India is a benevolent man, worthy of praise and honor. The proof of this is in the fact that the subjects of his kingdom are all righteous, kind, and upstanding. Would you believe this 'attestation' of the king, and feel compelled to praise him?"

20 Replied the Kuzari: "Why should I? Who can tell—maybe the Indians are righteous without a king at all. Maybe they are righteous because of their king. Or, maybe it's a combination of both."

21 The Rabbi said: "Now, let us say Indian messengers bring you special Indian gifts. You have irrefutable evidence that they could have only come from the king's palace, and they are accompanied by letters clearly bearing the king's distinguished seal and handwriting. Along with the letters are medicines that can cure you of all your maladies and preserve your health. Also included are poisons and chemicals that you can use against enemies, and they are so powerful that you can fight whole battles using just this chemical warfare without any other

weapons.³⁶ Would you not then feel obliged to pledge your attention and allegiance to this king?"

22 The Kuzari replied: "Absolutely. My initial doubt as to whether or not the Indians even have a king would be removed, and I would also believe that this king and his interests are of benefit to me."

23 The Rabbi asked: "And if someone should ask you your opinion about this king, what would you say?"

24 The Kuzari said: "I would start with praises that describe what I knew about the king based on the evidence of his gifts, and then I would add additional accolades [based on what I had heard about him] that were confirmed [through those gifts]."

25 [1] The Rabbi said: "This is exactly the way I responded to you when you first made your inquiry. This is also how Moses first spoke with Pharaoh when he told him that the 'God of the Hebrews' had sent him.³⁷ Moses referred to God as the God of Abraham, Isaac, and Jacob, because it was well-known amongst the nations of that time that God had communicated with these men, guided them, and performed miracles for them. Note that Moses did *not* say that the 'God of heaven and earth' had sent him, nor did he refer to Him as 'He who created us all.' Similarly, when God first spoke to the Jewish people [at Mount Sinai] He declared, 'I am the Lord your God Who took you out of Egypt,³⁸ and *not* 'I am the Creator of the Universe and your Creator.'

[2] "This is how I started to respond when you asked me about my faith. I answered what I and the rest of the Jewish people are obliged to

36. In his parable, the Rabbi lists three good things that the king can do: (1) he can heal your sickness, (2) he can preserve your health, and (3) he can ward off your enemies. This corresponds to three consecutive verses in Exodus 23, in which God states how He will help the Jewish people: (1) Verse 25: "And you shall serve the Lord your God, and He shall bless your bread and water. I shall remove sickness from your midst." (2) Verse 26: "There shall be no woman who miscarries or is barren; I will make the number of your days complete." and (3) Verse 27: "I will send My terror before you, and will confront all nations that you encounter. I will cause all your enemies to put their backs to you" (K.Y.).

37. Exodus 5:3.

38. Exodus 20:2.

believe based on our first-hand encounter with God [at Mount Sinai]. We have passed down this account, without interruption, from generation to generation, and so even today it is as if we are eyewitnesses to the event."

26 The Kuzari said: "If this is so, it would seem that your Torah was only given to you Jews, and no one else is bound by it."

27 The Rabbi said: "You are right, but non-Jews who wish to adhere to the Torah will still be rewarded as we are, just not to the same degree.³⁹ If the requirement to follow the Torah were based on the fact that God created us, then all people—white and black alike—would be obliged to follow it. Rather, we Jews are obliged to follow the Torah because God took us out of Egypt and attached His glory to us. God did this specifically for us, as we are known as the 'choicest' of all mankind."⁴⁰

28 The Kuzari said: "Careful, Jew, you are regressing. Your speech has gone lean after having been copious."

29 The Rabbi responded: "Lean or copious—just please keep an open mind until I have explained myself."

30 The Kuzari said: "Say what you wish."

31 The Rabbi said: "Regarding organic behavior, we find that creatures require nourishment, they grow, reproduce their own kind, and each type of creature has its own necessary qualities and conditions. This is true about the plant and animal kingdoms, to the exclusion of nonliving things in nature such as earth, stone, metals, and pure elements."

32 The Kuzari said: "An over-simplification, but nevertheless true."

33 The Rabbi said: "And regarding animal behavior, all animals share the same life force, which provides them with mobility, natural

39. This is based on the talmudic precept: "Greater is he who is commanded and does than he who is not commanded and does." While a gentile who performs the *mitzvoth* is rewarded, his level of reward is that of one "who is not commanded," and therefore his reward is less. See par. 111.

40. Deuteronomy 7:6, 14:2, and 26:18.